

Originalni naučni rad

UDK 37.014(100)

DOI 10.7251/SVA1714047M

COBISS.RS-ID 6488088

USPJEŠNI OBRAZOVNI SISTEMI U SVIJETU

Doc. dr Nebojša Macanović¹

Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Banjoj Luci

Apstrakt: Program za međunarodnu procjenu učenika (PISA) organizovan od strane Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), pored toga što nam daje uvid u procjenu znanja i vještina petnaestogodišnjaka širom svijeta, pokazuje nam i da se zemlje koje ostvaruju najbolje rezultate nalaze u različitim regionima i dijelovima svijeta, a nekada imaju i potpuno različite kulture. Tradicionalno, na ovom testiranju zemlje istočne Azije pokazuju najbolje rezultate. U samom vrhu su Južna Koreja, Japan, Singapur i Kina. S druge strane, pored istočnoazijskih zemalja, visoke rezultate na PISA testu postižu i skandinavske zemlje – naročito Finska, čiji je obrazovni sistem već godinama unazad zagonetka koju pokušavaju da shvate i odgonetnu eksperti u oblasti obrazovanja iz svih dijelova svijeta, kako bi na osnovu finskog iskustva i prakse unaprijedili obrazovne sisteme i ekonomije svojih zemalja. Upravo i cilj ovog rada jeste da prikazemo (kako i na koji način) funkcionišu obrazovni sistemi u Južnoj Koreji i Finskoj, koje su njihove karakteristike i u čemu je zapravo tajna uspjeha njihovih obrazovnih sistema.

Ključne riječi: *obrazovni sistem, kurikulum, učenici, škola, kultura.*

UVOD

Obrazovanje je skupo, ali je neznanje još skuplje.

Claus Moser

U današnje vrijeme kada je obrazovanje postalo unosan biznis, što za posljedicu ima trend otvaranja mnoštva škola i univerziteta širom svijeta, Finska i Južna Koreja su izuzetak. Ove dvije zemlje su, svaka na svoj način, razvile vrlo uspješne obrazovne sisteme o kojima redovno govore mediji. Prije oko 50 godina obe zemlje – Južna Koreja i Finska, imale su problema sa svojim društvenim, a time i obrazovnim sistemima. Finskoj je prijetio rizik da postane ekonomski zavisna od Evrope, a Južna Koreja je bila opustošena građanskim ratom. Ipak, u posljednjih 50 godina obje zemlje potpuno su promjenile svoje obrazovanje i sistem školstva i sada spadaju u zemlje sa najefikasnijim i najuspješnijim obrazovnim sistemom. Jedna od najvažnijih zajedničkih karakteristika koja vezuje istočnoazijske

¹ Doktor pedagoških nauka, e-mail: macanovicn@yahoo.com

zemlje odnosi se na to da one prednost daju uloženom naporu i marljivošću učenju, prije nego urođenom talentu; da imaju jasne ciljeve i ishode učenja, kao i kulturu koja visoko vrednuje posvećenost i odgovornost kod svih zainteresovanih strana kada je obrazovanje u pitanju.

Kada govorimo o odnosu prema obrazovanju, Južna Koreja je jedna najekstremnija i vjerovatno najuspješnija istočnoazijska zemlja. Južna Koreja je postigla izvanredan uspjeh u posljednjih nekoliko decenija: pismenost stanovništva je stoprocentna, a ova zemlja pored toga, zauzima i visoku poziciju na međunarodnim testovima postignuća koji uključuju testiranje kritičkog mišljenja i sposobnosti analize. U obrazovnom sistemu Južne Koreje talenat ne predstavlja važnu stavku jer kultura prije svega vjeruje u naporan rad i marljivost

S druge strane, pored istočnoazijskih zemalja, visoke rezultate na PISA testu osvajaju i skandinavske zemlje – naročito Finska, čiji je obrazovni sistem već godinama unazad zagonetka koju pokušavaju da shvate i odgonetnu političari i eksperti u oblasti obrazovanja iz svih dijelova svijeta, kako bi na osnovu finskog iskustva i prakse unaprijedili obrazovne sisteme i ekonomije svojih zemalja².

Način na koji je Finska reformisala obrazovni sistem je imao izuzetan uticaj na reformatore u drugim zemljama, naročito onim koje su se suočavale sa istim problemima kao Finska, prije nego što je ostvarila značajne uspjehe. Da bi dostigla status jedne od najviše rangiranih zemalja u obrazovanju, Finska nije uvela oštre mjere, zabranila sindikate učitelja, riješila se loših učitelja ili podigla konkurenciju među njima³.

U ovom radu želimo da ukažemo na neke najvažnije karakteristike obrazovnih sistema Finske i Južne Koreje – dvije zemlje koje se prema PISA rezultatima nalaze u samom vrhu, a koje, s druge strane, imaju potpuno različite pristupe obrazovanju. Zapravo ovaj rad se fokusira na one aktivnosti koje su transformisale državu u jednu od nacija sa najvišim performansama u međunarodnom testiranju.

NAČIN RANGIRANJA NAJBOLJIH OBRAZOVNIH SISTEMA U SVIJETU

Jedan od prestižnih programa kojima se vrši evaluacija kompetencija učenika u svijetu, uzrasta petnaest godina, jeste i PISA program (Program za međunarodnu procjenu učenika). Prema rezultatima tog programa pored azijskih zemalja Japana, Kine, Južne Koreje i Singapura, najbolje rangirana evropska zemlja jeste Finska (tabela 1.).

² Matijević, Milan (2006). „Ocjenjivanje u finskoj obaveznoj školi“, *Odgovorne znanosti*, Zagreb, vol. 8, br. 2, s. 471.

³ Sahlberg, Pasi (2011a). *Finnish lessons: What can the world learn from educational change in Finland?* New York, NY: Teachers College Press.s.24.

Tabela 1. Najuspješniji obrazovni sistemi (2012-2014) prema PISA istraživanjima.

2014			2012		
 SOUTH KOREA	1	[Rank 1] 1.30	 FINLAND		[Rank 1] 1.26
 JAPAN	2	[Rank 2] 1.03	 SOUTH KOREA		[Rank 2] 1.23
 SINGAPORE	2	[Rank 3] 0.99	 HONG KONG-CHINA		[Rank 3] 0.90
 HONG KONG-CHINA	-1	[Rank 4] 0.96	 JAPAN		[Rank 4] 0.89
 FINLAND	-4	[Rank 5] 0.92	 SINGAPORE		[Rank 5] 0.84

Izvor: Edudemic.net

Posmatrajući prikazane podatke u tabeli 1. evidentan je napredak Finske koja je sa 5. mjesta 2012. godine došla 2014. godine na prvo mjesto najuspješnijih obrazovnih sistema, dok je Južna Koreja već duži niz godina uvijek u samom vrhu najuspješnijih obrazovnih sistema.

Finska se, po PISA rezultatima svojih učenika, ističe kao dobar primjer reforme škole. Pored te činjenice, Finska ima i konkurentnu privredu, nizak stepen korupcije, visok kvalitet života, besplatno obrazovanje za sve, jednake mogućnosti za sve uz životni stil koji podupire održivi razvoj i ravnopravnost polova. Ovaj uspjeh temelji se na jedinstvenom putu izgradnje kvalitetnog obrazovnog javnog sistema.

Kada se analiziraju PISA rezultati, intrigira to što ne postoji jedan, jedinstveni model obrazovanja koji jednako dobro funkcioniše u različitim kontekstima. Rezultati ukazuju da činioци koji jedan obrazovni sistem čine uspješnim zavise od puno faktora, koji su, opet, usko vezani za kulturu, istoriju i vrijednosti za koje se nacionalne države zalažu.

Tabela 2. Zemlje rangirane prema rezultatima testova petnaestogodišnjaka iz matematike

Najbolje rangirane zemlje prema PISA rezultatima iz matematike
SINGAPUR
HONG KONG
JUŽNA KOREJA
JAPAN
TAIWAN
FINSKA
ESTONIJA
ŠVICARSKA
NIZOZEMSKA
KANADA

POLJSKA
VIJETNAM
NJEMAČKA
AUSTRALIJA
IRSKA
BELGIJA
NOVI ZELAND
SLOVENIJA
AUSTRIJA
VELIKA BRITANIJA

Izvor: Fairreporters.net

Posmatrajući podatke iz tabele 2. koji ukazuju na postignuća koje su petnaestogodišnjaci postigli na testovima iz matematike prema PISA istraživanjima 2015. godine, evidentno je da su zemlje istočne Azije u samom vrhu. Upravo ovaj podatak nas je i podstakao da ukažemo na neke značajne karakteristike obrazovnog sistema Južne Koreje, ali i Finske koja na šestom mjestu predstavlja najbolje rangiranu evropsku zemlju.

KARAKTERISTIKE OBRAZOVNOG SISTEMA JUŽNE KOREJE

Južna Koreja je u 2015. godine imala najbolji obrazovni sistem na svijetu. Uspjela je s drugog mjesta doći na prvo u samo tri godine. Južna Koreja je to postigla iz dva razloga. Kao prvo, ljudi tamo vjeruju u naporan rad. Djeca provode sedam dana sedmično u školi te su temeljno obrazovana u svemu što uče. Drugo, Južna Koreja ulaže puno novca u obrazovni sistem. Budžet za obrazovanje je otprilike 11 milijardi dolara.

Od svih azijskih zemalja, Južna Koreja je po ovom pitanju najdosljednija i ekstremno rigorozna, a samim tim i najuspješnija. Stanovništvo je 100% pismeno (99,2 % muškaraca i 96,6 % žena u Južnoj Koreji je pismeno), a vodeći su po rezultatima ispita koji pored standardnih testova znanja uključuju ispite kritičkog razmišljanja i analiziranja. Međutim, ovaj uspjeh ima svoju cijenu. Učenici su pod ogromnim i neprestanim pritiskom. Talenat nije bitan jer nacija isključivo vjeruje u naporan rad i ne prihvata izgovore za neuspjeh. Zanimljivo je da djeca uče tokom cijele godine, kako u školi, tako i nakon nje – u privatnim školama, ili kod kuće sa mentorima. Obrazovni sistem ove zemlje vodi se već dugo opšteprihvaćenom parolom: “Ako dovoljno naporno radiš, možeš biti dovoljno pametan”. Oni vjeruju da svi učenici moraju proći kroz težak period školovanja kako bi došli do svijetle budućnosti⁴.

⁴ Hong, M., Nam Hwa Kang, N. & Kim, J. (2010). *Middle school students' perceptions of science classroom learning environments.* *Journal of the Korean Association for Science Education*, 30(1), 68-79.

Profesori Nam Hwa Kang and Seun M. Hong⁵ ističu da su najvažnije karakteristike obrazovnog sistema u Južnoj Koreji sljedeće:

- Važna karakteristika obrazovanja u Južnoj Koreji je i primjena tehnologije. Sve škole u ovoj zemlji imaju internet brzog protoka, LCD monitore i pametne table, djeca koriste kompjutere i tablete u nastavi, a nivo digitalne pismenosti je skoro stoprocentan.
- Pored toga, kada govorimo o obrazovanju ove zemlje, ne možemo zaobići testiranje. Značaj testova je toliki da nećemo pogriješiti ako kažemo da se čitavo obrazovanje ove zemlje zasniva na testovima i testiranju. Uspjeh na testovima direktno određuje budućnost djeteta pa se testovi veoma ozbiljno shvataju. Život u zemlji se potpuno mijenja tokom prijemnih ispita za univerzitete. Na primjer, avionima nije dozvoljeno da lete iznad mjesta gde se vrši testiranje, a roditelji i ostali članovi porodice se mole dok je testiranje u toku. Djeca su tokom čitavog školovanja pod velikim pritiskom da dobro urade testove i uspješno završe srednju školu, jer njihova budućnost zavisi od toga.
- U Južnoj Koreji, kao i u drugim zemljama Azije, odjeljenja su veoma velika – što bi bilo razumljivo za npr. roditelje iz zapadnih zemalja, ali u Koreji cilj nastavnika je da odjeljenje vodi kao zajednicu, razvija vršnjačke odnose kod učenika i vrijednosti koje proklamuje društvo. Na zapadu, u Americi na primjer, za razliku od toga, fokus je na razvoju individue – ličnih potencijala, interesovanja i vrijednosti, kao i individualnih odnosa učenika.

Još od prve PISA procjene, koja je urađena 2000-te godine, Koreja je ostala blizu ili na samom vrhu međunarodne procjene rezultata učenja. Rezultati Koreje u 2009-toj su impresivni, kao što su bili i 2000-te godine.

Tabela 3. PISA prosječni rezultati J. Koreje u čitanju, matematici i naučnim disciplinama

	PISA 2000	PISA 2003	PISA 2006	PISA 2009
Čitanje	525	534	556	519
Matematika		542	547	546
Naučne discipline			522	538

Zanimljivo je da je korejska vlada prepoznala čitanje kao jednu od ključnih kompetencija XXI-vog vijeka i posljedično tome je razvijala vježbe tehnike čitanja. Programi treninga za učitelje čitanja su razvijani i distribuirani kroz državu, uz posebno razvijanje podrške djeci za rad u školi. Dodatno, učenici slabijeg socijalno-ekonomskog statusa su podržavani kroz različite vanškolske aktivnosti, pisanje i kurs matematike,

⁵ Nam Hwa Kang, Seun M. Hong (2008), "Achieving excellence in teacher workforce and equity in learning opportunities in South Korea", Educational Researcher, Vol. 37/3, pp. 200-207.

koji se aktivno sprovode od kraja 1990-te godine. Polna razlika u čitanju je manja u Koreji nego u OECD prosjeku: korejske djevojčice su bolje od dječaka u čitanju u prosjeku za 35 bodova dok je prosječni OECD rezultat 39 bodova. Međutim, korejski dječaci i djevojčice teže sličnom nivou rezultata u nauci i matematici⁶.

U PISA procjeni 15-godišnjaka 2009-te, Koreja je zemlja na najvišoj poziciji u izvještaju OECD-a. U disciplini čitanja, Finska, Hong Kong i Kina imaju performanse kao i Korea. U matematici: Finska, Lihtenštajn, Hong Kong i Kina pokazuju rezultate slične Koreji, a u naučnim disciplinama Japan, Novi Zeland i Singapur su na istom nivou kao Korea⁷.

KARAKTERISTIKE OBRAZOVNOG SISTEMA U FINSKOJ

O Finskom modelu obrazovanja se posljednjih godina puno pisalo i govorilo. Finska ima jedan od najboljih obrazovnih sistema na svijetu. Ono što je karakteristično za ovu zemlju i što njen obrazovni sistem čini pomalo paradoksalnim jeste činjenica da, za razliku od drugih indu-strijalizovanih zemalja, u Finskoj učenici imaju više raspusta, kraću nastavu i manje domaćih zadataka.

U Finskoj je škola centar zajednice. Škola nema samo obrazovnu već i socijalnu funkciju. Finska kultura vrednuje unutrašnju motivaciju i traganje za ličnim interesovanjima. U Finskoj je školski dan kratak, ali bogat vannastavnim aktivnostima, jer Finci smatraju da se veliki i važan dio učenja odvija van škole i učionice. Trećina predmeta u srednjoj školi je izbornu i učenici, takođe, mogu birati koje maturaške ispite će polagati⁸.

U 1972. godini Finska je uvela „*peruskoulu*“, novi sistem obrazovanja koji je dizajniran da unaprijedi mnoge probleme koje je kreirao stari sistem. U starom sistemu, djeca su bila podijeljena u dvije velike grupe: prve koji će imati akademsku orijentaciju i druge koji imaju veći fokus na praksu. Takođe, učenici su morali da se odluče kojoj grupi će pripadati već sa 11 godina⁹. Ovakav sistem je u osnovi podsticao mnoge nejednakosti, jer su pojedine škole omogućavale djeci mnogo više resursa i prilika za učenje, nego druge. Stari sistem je podrazumijevao da su talenti nejednako raspoređeni u društvu te da pojedini učenici imaju znatno veći potencijal za učenje nego drugi¹⁰.

⁶ OECD (2014). *Lessons from PISA for Korea, Strong Performers and Successful Reformers in Education*, OECD Publishing. Na sajtu: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190672-en>. Očitano: 15.02.2017.

⁷ OECD (2010). *Review on Evaluation and Assessment Frameworks for Improving School Outcomes Country Background Report for Korea*, OECD Publishing. Na sajtu: www.oecd.org/edu/school/49363138.pdf. Očitano: 26.02.2017.

⁸ Kansanen, Pertti. (2004). *Finnland. U: Die Schulsysteme Europas*. Baltmannsweiler. Schneider Verlag Hohengehren: 142-154.

⁹ Sarjala, 2013

¹⁰ Sahlberg, Pasi (2011a). *Finnish lessons: What can the world learn from educational change in Finland?* New York, NY: Teachers College Press. s. 27.

Reforma školstva je kreirala nekoliko uslova koji su omogućili Finskoj da postane zemlja sa jakom akademskom zajednicom uključujući obavezno savjetovanje i vođenje u školi. Školsko savjetovanje je kreirano tako da pomogne učenicima da donesu pravi izbor o nastavku školovanja u srednjoj i višoj školi. Na ovom prelazu, nakon srednje škole, učenici su mogli da biraju između tri izbora: 1) izbor usmjerenog višeg obrazovanja 2) nastavak opšteg višeg obrazovanja 3) pronalaženje posla. Program savjetovanja je pomogao da se znatno poveća procenat učenika sa visokim obrazovanjem, kao i da mnogo lakše uspostave vezu između školovanja i zaposljenja nakon završenog školovanja¹¹.

Karakteristično je za Finsku što njen obrazovni sistem čini pomalo paradoksalnim jeste činjenica da, za razliku od drugih industrijalizovanih zemalja, u Finskoj djeca u školu ne kreću pre sedme godine, imaju više raspusta, kraću nastavu i manje domaćih zadataka. Iako finski sistem školstva nema specijalne programe za nadarenu decu, iako nema ni standardizovanih testova na državnom nivou, finski đaci, uz đake iz Šangaja, Hongkonga, Singapura, Kanade i Japana, na PISA testovima primjene znanja godinama ostvaruju zavidne rezultate, nerijetko zauzimajući prvo mjesto na konačnim listama¹².

Po kriterijumu „obrazovanje i stručno osposobljavanje“ Finska zauzima prvo mjesto u svijetu. Napominjemo da Finska ima izuzetno visok procenat populacije sa završenim primarnim i sekundarnim obrazovanjem. Obrazovanje do univerziteta traje 12 godina. Tokom ovog perioda, na školovanje jedne osobe se potroši 104596 dolara. Predškolsko i osnovno obrazovanje traje 6 godina i u tom periodu se na jednog studenta potroši 45 747 dolara. Na opšte obrazovanje, koje traje 3 godine, se potroši 35 114 dolara po učeniku. Srednje obrazovanje traje 3 godine i na njega se potroši 23 735 dolara. Student u Finskoj završava visoko obrazovanje u prosjeku za 4,78 godina i potroši 79 224 dolara¹³.

Obrazovni system Finske u posljednje vrijeme čini još popularnijim i interesantnijim za svjetsku javnost jesu radikalne reforme, koje nijedna zemlja nije preduzela na nacionalnom nivou, a koje se odnose na ukidanje nastavnih predmeta u korist proučavanja oblasti ili fenomena.

Neke od suštinskih karakteristika ovog obrazovnog sistema su:

- U školama nema ocjena, nema standardizovanih testova, a ispiti se polažu dva puta godišnje – u proljeće i u jesen;
- U Finskoj je uobičajeno da u jednom razredu predaju dva ili tri nastavnika koja se međusobno dopunjuju i pomažu učenicima;

¹¹ Sahlberg, Pasi (2012). A model lesson: Finland shows us what equal opportunity looks like. *American Educator*, 36(1), 20-27.

¹² Matijević, Milan (2006). „Ocjenjivanje u finskoj obaveznoj školi“, *Odgojne znanosti*, Zagreb, vol. 8, br. 2, str. 469–495.

¹³ Kansanen, Pertti (2004). *Finnland. U: Die Schulsysteme Europas. Baltmannsweiler*. Schneider Verlag Hohengehren: 142-154.

- Odjeljenja su mala i daju više podrške slabijim učenicima, jer su oni pojedinci kojima je i potrebno više podrške;
- Svake sedme nedjelje đaci pišu šta je bilo dobro, šta smatraju da je gubljenje vremena, šta bi trebalo da se poboljša u nastavnom programu, što je neka vrsta samoocjenjivanja školskog sistema;
- U svim finskim školama, učenicima je dostupan veliki broj praktičnih časova. Finske obrazovne institucije ne smatraju da su naučni predmeti sve što je djeci potrebno, već da bi škola trebalo da bude mjesto gdje uče djecu smislu života¹⁴.

Takođe, još jedan faktor finskog uspjeha je adekvatno vrijeme za saradnju između učitelja, koje omogućava učiteljima da komentarišu i dijele znanja pojedinih učenika, da planiraju zajedno i da uče jedni od drugih. U finskim školama, učitelji se sastaju jednom sedmično, da planiraju i razvijaju nastavne planove, ali i da donose važne odluke o silabusima, udžbenicima, priboru za učenje, kao i budžetima i prilikama za profesionalno usavršavanje. Takođe, škole uče jedne od drugih kroz fleksibilni sistem dijeljenja znanja. „Nastavnici imaju individualni stil rada – pristup¹⁵ kojim rješavaju problem u ponašanju učenika. Na primjer, za kašnjenje u školu izriče se mjera zadržavanja poslije nastave. Razvija se lična odgovornost. Na zajedničkim sastancima rješavaju se problemi učenika. Piše se pismeni izvještaj o bilo kojem obliku nasilja koje se dogodi i dostavlja opštinskim vlastima. Postoji komunikacija s roditeljima preko publikacija u obliku vodiča u kojima su sadržane informacije o školi (istorija, zaposlenici, metode, kompletno funkcionisanje).

Djeca se mijenjaju, prate se promjene u njima, što implicira nužnost promjene i kod nastavnika¹⁶. U ranim godinama školovanja, veliki akcenat se stavlja na identifikovanje i podršku djeci koja imaju dodatne potrebe u učenju pisanja, čitanja i matematike. Kao rezultat toga, u Finskoj postoji veliki broj učenika koji se svrstavaju učenike sa posebnim potrebama u učenju ovih predmeta. Ovo davanje podrške djeci, od ranih godina, se nastavlja kroz školovanje i gotovo jedan trećina učenika pohađa određene programe podrške za učenje. Ovo je korisno jer se mnogo više djece odlučuje za nastavak školovanja na višim godinama, a sa druge strane, ne postoji njihova stigmatizacija kao učenika sa „posebnim potrebama“ jer ove programe pohađa veliki broj djece, a ne pojedinci koji se izdavaju iz određene grupe¹⁷.

¹⁴ Koritsky, A.V. (2000). *Introduction in the theory of human capital*. Novosibirsk, SybUCC. s. 25.

¹⁵ Wei, Ruth Cung., Andree, Alethea., Darling – Hammond, Linda (2009). How nations invest in teachers. *Educational Leadership*, 66(5), 28-33.

¹⁶ Damjanović, Radojko (2010). Finski obrazovni sustav. *Metodički ogledi*, vol. 17, br. 1-2, str.210.

¹⁷ Sahlberg, Pasi (2011b). Lessons from Finland. *American Educator*, 35(2), 34-38.

Jedan od razloga što učenici iz Finske imaju odlične rezultate na međunarodnim takmičenjima je i način na koji se biraju nastavnici u Finskoj. Iako se na učiteljski fakultet prijavljuju hiljade kandidata, samo 700 najboljih se bira da budu školovani za nastavnike¹⁸. Studenti se biraju kroz dvije faze. Prvi zahtijeva visoke rezultate na prethodnom školovanju, visoke prosječne ocjene, ali i visok nivo i raznovrsnost vanškolskih aktivnosti. Ako prijavljeni kandidati zadovolje ove uslove, nastavljaju u drugu fazu koja podrazumijeva prolaz na ulaznim učiteljskim ispitima, demonstraciju komunikacionih vještina te zadovoljavajuće odgovore u intervjuu, gdje je jedno od pitanja i zašto žele da postanu učitelji¹⁹.

SUŠTINA ZAJEDNIČKOG OBRAZOVNOG SISTEMA OVE DVIJE ZEMLJE

Finci i Korejanci imaju nešto zajedničko: obje nacije imaju duboko poštovanje prema učiteljima i akademskim postignućima. U Finskoj samo jedan od deset programa za obuku učitelja dobije dozvolu za rad. Nakon što je sedamdesetih godina prošlog vijeka masovno zatvoreno 80% fakulteta, ostali su samo najbolji univerzitetski programi za obrazovanje budućih učitelja. Učitelji provedu 600 sati godišnje u nastavi, a ostatak vremena posvećuju stručnom usavršavanju i sastancima s kolegama, učenicima i njihovim porodicama²⁰.

U Južnoj Koreji i Finskoj ne postoji razlika između “dobrih” i “loših” škola. Roditelji i učenici se ne bave ovom tematikom jer im jedinstven obrazovni sistem omogućava da se bave isključivo akademskim postignućima i budućim uspjehom u poslovnom svijetu²¹.

Iako se na prvi pogled čini da Finska i Južna Koreja nemaju nikakvih zajedničkih karakteristika to ipak nije slučaj. Valentin Kuleto²² u svom članku “*U čemu je tajna uspješnih obrazovnih sistema*” ukazuje da ova dva obrazovna modela dijele nekoliko zajedničkih karakteristika:

Odnos prema nastavničkoj profesiji

Duboko poštovanje i popularnost nastavničke profesije je jedna od stvari koja povezuje ova dva potpuno različita obrazovna sistema. S tim u

¹⁸ Sahlberg, 2012.

¹⁹ Tucker, Marc (2012). Teacher quality: What s wrong with U.S. strategy? *Educational Leadership*, 69(4), 42-46.

²⁰ Laukkanen, Reijo. (2008). „Finnish Strategy for High Level Education for All Governance and Performance of Education Systems, *Springer*, str. 305–324.

²¹ Janukainen, M. (2011). *Different strategies, different outcomes?The history and trends of the inclusiv and special education in Alberta (Canada) and Finland*. *Scandinavian Journal of Educational Research* 55(5), 489-502.

²² Kuleto, Valentin (2016). *U čemu je tajna uspješnih obrazovnih sistema*. Na sajtu: <http://www.valentinkuleto.com/sample-page/> Očitano: 20.2.2017.

vezi Valentin Kuleto ukazuje na razlike u odnosu prema nastavničkoj profesiji ova dva obrazovna sistema:

- Jedna od najpoželjnijih profesija u Finskoj je upravo nastavnički poziv, a konkurencija je takva da manje od deset odsto prijavljenih uspije. Glavni razlog velikog interesovanja za nastavničku profesiju je poštovanje koje ona sa sobom nosi, ali i autonomija koju nastavnici imaju u radu. U kontekstu poređenja Finske i drugih zemalja, zanimljivo je napomenuti da nastavnici u Finskoj predaju 600 sati tokom školske godine, provodeći ostatak vremena na profesionalni razvoj, dok npr. u SAD nastavnici predaju 1.100 sati godišnje uz vrlo malo vremena za saradnju, povratnu informaciju ili profesionalni razvoj.
- Nastavni kadar Južne Koreje u velikoj mjeri doprinosi rezultatima koje učenici ove zemlje ostvaruju na međunarodnim testiranjima. Zajednička karakteristika nastavnika je da oni ne rade samo ono što se očekuje od njih, već idu i van tih okvira. Vrlo su posvećeni svom poslu, puno rade i ulažu napor, čime predstavljaju oličenje vrijednosti društva, koje prenose na učenike. Kao i u Finskoj, nastavnici u Južnoj Koreji uživaju visoki društveni položaj, dobro su plaćeni i imaju siguran posao. Posao nastavnika je jedan od najpoželjnijih poslova među mladim Koreancima, ali isto tako teško dostižan. Samo 5% najuspješnijih i najpodobnijih kandidata uspijeva da dobije učešće u programu obučavanja nastavnika.

Uključenost roditelja u proces obrazovanja

Još jedna sličnost ova dva obrazovna sistema odnosi se na uključenost roditelja u proces obrazovanja djeteta – u obje zemlje roditelji imaju aktivnu ulogu i njihovo angažovanje podržava i podstiče sama škola.

- Roditelji su u Južnoj Koreji veoma uključeni u školovanje svoje dece. Uključeni – znači da znaju kako njihova djeca napreduju i da li se stvari odvijaju u dobrom i poželjnom pravcu. Škole organizuju roditeljske grupe, koje za cilj imaju proširivanje uloge roditelja u obrazovanju djeteta.
- U Finskoj, nivo angažovanja roditelja je različit – od volontiranja u školskim događajima do učešća u diskusijama i različitim grupama za roditelje. Za razliku od drugih zemalja, u Finskoj se od djece očekuje da na ranom uzrastu preuzimaju odgovornost za svoje učenje. Od roditelja se očekuje da budu uključeni, ali ne i da određuju i kontrolišu proces učenja svoje djece.

Dobro organizovan sistem finansiranja i centralizacije javnih škola.

U Južnoj Koreji i Finskoj roditelji nemaju problem da pronađu dobru i kvalitetnu školu jer su obrazovni sistemi zasnovani na principu jednakosti, tj. škole u različitim dijelovima ovih zemalja su približno istog kvaliteta, a sve zbog organizovanog sistema finansiranja i centralizacije javnih škola.

Ključne razlike ova dva sistema

Kada su u pitanju neke suštinske razlike ova dva obrazovna sistema, onda se one najviše ogledaju u tri aspekta i to: vremenu za učenje, načinu testiranja i upotrebi tehnologije.

◆vrijeme za učenje:

◆testiranje

◆tehnologija

Ukazujući na karakteristike i specifičnosti obrazovnih sistema u Južnoj Koreji i Finskoj, evidentno je da ove zemlje sistemski podstiču proces cjeloživotnog učenja i stalnog stručnog usavršavanja.

Korejski i finski obrazovni sistem ukazuju na moć znanja, ali i kvalitet društva i viziju koje ono ima. Izgradnja društva znanja zahtijeva izmijenjen način upravljanja i znanja koji će značajno uticati na buduću proizvodnju, zahvaljujući informacijskom i naučnom obrazovnom sistemu koji se razlikuje od politehničkog dualističkog obrazovnog sistema. Informacija i znanje kao novi vladajući predmet rada pretvaraju globalno društvo u obrazovni i naučni sistem. Ovim se potvrđuje da se obrazovanje danas smatra uslovom opstanka i razvoja modernih društava, a znanje se često posmatra kao najmoćnije oružje jednog društva²³.

ZAKLJUČAK

Geografski položaj, istorijska dešavanja, demografska struktura u velikoj mjeri oblikuju vrijednosti, kulturu pa tako i sistem obrazovanja jedne zemlje. Ako uzmemo primjer Finske i Južne Koreje i sagledamo ih kroz prizmu navedenih faktora, biće nam jasno da je sistem obrazovanja ovih zemlja usko vezan za njihov društveni sistem.

Takođe, evidentno je da finski i korejski sistem ne postoje van konteksta ovih zemalja. Njihovom analizom, eksperti iz oblasti obrazo-

²³ Macanović, Nebojša (2014). Uticaj informacione-komunikacione tehnologije na stvaranje nove generacije učenika. U Zborniku: *Informacijska pismenost na Zapadnom Balkanu*. str. 215 – 222. Bihać: Kantonalna i univerzitetska biblioteka Bihać.

vanja ostalih zemlja mogu identifikovati prednosti i nedostatke ovih modela kako bi razumjeli povezanost konteksta, kulture i kurikuluma i tako unapređivali obrazovne sisteme svojih zemalja. Iako finski sistem školstva nema specijalne programe za nadarenu djecu, iako nema ni standardizovanih testova na državnom nivou, kao ni privatnih škola; finski đaci, uz đake iz Južne Koreje, Hongkonga, Singapura, Kanade i Japana, na PISA testovima primjene znanja godinama ostvaruju zavidne rezultate, nerijetko zauzimajući prvo mjesto na konačnim listama. Poštovanje nastavničke profesije koje se njeguje u Južnoj Koreji i Finskoj u velikoj mjeri utiče na uspjeh ovih obrazovnih sistema. Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), zastupa stanovište da postoji jaka korelacija između društvenog odnosa prema nastavničkoj profesiji i uspjeha školskog sistema. I PISA rezultati takođe ukazuju na to da unapređenje kvaliteta obrazovanje nastavnika u većoj mjeri doprinosi obrazovnom sistemu nego smanjenje veličine razreda. Još jedan razlog zbog kog Južna Koreja i Finska imaju uspješan obrazovni sistem odnosi se na to da su eksperti u oblasti obrazovanja svjesni da se sistem stalno mora mijenjati i unapređivati. Na samom kraju vraćamo se na početak, na pitanje od koga smo i krenuli – u čemu je tajna uspješnih obrazovnih sistema? Najjednostavniji odgovor na ovo pitanje bio bi – kultura, ne samo kurikulum. Ključ uspjeha obrazovnih sistema ovih zemalja je u tome što su oni u skladu sa kulturnim vrijednostima i demografskim, geografskim i ekonomskim karakteristikama zemalja kojima pripadaju.

SUCCESSFUL EDUCATION SYSTEMS IN THE WORLD

Nebojša Macanović PhD

Abstract: The Program for International Student Assessment (PISA) organized by the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), beside of giving us an insight into the evaluation of the knowledge and skills of fifteen year old pupils worldwide, shows us that countries which achieve the best results are from different parts of the world, and sometimes have totally different cultures. Traditionally, on this test countries from East Asia show the best results. At the very top are South Korea, Japan, Singapore and China. On the other hand, beside East Asian countries, a high score on the PISA test is achieved in the Scandinavian countries - especially Finland, whose educational system is a puzzle for years formany experts in the field of education from all over the world, trying to use the Finnish experience and practices to improve the educational system and the economy of their countries. Aim of this paper is to show how and in what way function education systems in South Korea and Finland, which are their characteristics, and what exactly is the secret of success of their educational systems.

Key words: *educational system, curriculum, students, school, culture.*

LITERATURA

1. Damjanović, R. (2010). Finski obrazovni sustav. *Metodički ogleđi*, vol.17, br. 1-2, str.201- 324.
2. Hong, M., Kang, N. & Kim, J. (2010). Middle school students' perceptions of science classroom learning environments. *Journal of the Korean Association for Science Education*, 30(1), 68-79.

3. Janukainen, M. (2011). Different strategies, different outcomes? The history and trends of the inclusiv and special education in Alberta (Canada) and Finland. *Scandinavian Journal of Educational Research* 55(5), 489-502.
4. Kang N. and S. M. Hong (2008), "Achieving excellence in teacher workforce and equity in learning opportunities in South Korea", *Educational Researcher*, Vol. 37/3, pp. 200-207.
5. Kansanen, P. (2004). Finland. U: Die Schulsysteme Europas. Baltmannsweiler. *Schneider Verlag Hohengehren*: 142-154.
6. Koritsky, A. V. (2000). *Introduction in the theory of human capital*. Novosibirsk, SyBUCC.
7. Kuleto, V. (2016). *U čemu je tajna uspješnih obrazovnih sistema*. Na sajtu: <http://www.valentinkuleto.com/sample-page/Očitano>: 20.2.2017.
8. Laukkanen, R. (2008). *Finnish Strategy for High-Level Education for All Governance and Performance of Education Systems*, Springer, str. 305–324.
9. Luj, O. (1994) Školstvo u Finskoj. U: Školstvo u svijetu. Zagreb: HPKZ: 64-72.
10. Macanović, N. (2014). Uticaj informacione-komunikacione tehnologije na stvaranje nove generacije učenika. U Zborniku: *Informacijska pismenost na Zapadnom Balkanu*. str. 215 – 222. Bihać: Kantonalna i univerzitetska biblioteka Bihać.
11. Matijević, M. (2006). »Ocjenjivanje u finskoj obaveznoj školi«, *Odgovorne znanosti*, Zagreb, vol. 8, br. 2, str. 469–495.
12. OECD (2010), Review on Evaluation and Assessment Frameworks for *Improving School Outcomes Country Background Report for Korea*, OECD Publishing. Na sajtu: www.oecd.org/edu/school/49363138.pdf. Očitano: 26.02.2017.
13. OECD (2014). *Lessons from PISA for Korea, Strong Performers and Successful Reformers in Education*, OECD Publishing. Na sajtu: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190672-en>. Očitano: 15.02.2017.
14. Sahlberg, P. (2011a). Finnish lessons: What can the world learn from educational change in Finland? New York, NY: *Teachers College Press*.
15. Sahlberg, P. (2011b). *Lessons from Finland*. *American Educator*, 35(2), 34-38.
16. Sahlberg, P. (2012). A model lesson: Finland shows us what equal opportunity looks like. *American Educator*, 36(1), 20-27.
17. Sahlberg, P. (2013). Teachers as leaders in Finland? s. *Educational Leadership*, 71(2), 36-40.
18. Sarjala, J. (2013). Equality and cooperation: Finland's path to excellence. *American Educator*, 37(1), 32-36.
19. Tirri, K, Kuusisto, E. (2013). How Finland serves gifted and talented pupils. **Journal for the Education of the Gifted**, 36(1), 84-96.
20. Tucker, M. (2012). Teacher quality: What s wrong with U.S. strategy? *Educational Leadership*, 69(4), 42-46.
21. Wei, R.C., Andree, A., Darling – Hammond, L. (2009). How nations invest in teachers. *Educational Leadership*, 66(5), 28-33